

**PERUSTUSLAIN 10 §:N TARKISTAMISEN VALMISTELUA TUKEVAN PARLAMENTAARISEN OHJAUSRYHMÄN ASETTAMINEN****Esitys**

Oikeusministeriö asetti päätöksellään 23.12.2024 työryhmän valmistelemaan perustuslain 10 §:n tarkistamista. Työryhmän toimikausi on 23.12.2024–28.11.2025.

Valmistelutyön tueksi ehdotetaan asetettavaksi parlamentaarinen ohjausryhmä. Ohjausryhmän jäsenet nimetään eduskuntaryhmiltä saatujen ja puhemiesneuvoston 5.3.2025 oikeusministeriölle toimittamien nimeämisten perusteella.

Eroavan jäsenen tilalle voidaan oikeusministerin päätöksellä asettaa uusi jäsen saman tahon ehdotuksesta, jota eronnut jäsen edusti.

Jäseniä nimettäessä on pyydetty huomioimaan naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n säännökset toimielimen kokoonpanosta, jonka mukaisesti valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä tulee olla vähintään 40 prosenttia sekä naisia että miehiä, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Parlamentaarisen ohjausryhmän asettaminen tuodaan valtioneuvoston yleisistunnon hyväksyttäväksi valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 3 §:n 21 kohdan mukaisesti. Kyseisen kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto päättää määräaikaisen komitean tai muun määräaikaisen laajapohjaisen valmistelu-elimen asettamisesta yhteiskuntapoliittisesti merkittävän asian valmistelua varten.

**Tausta**

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Pykälän 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Pykälän 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä, turvallisuustarkastuksessa ja vapaudenmenetyksen aikana sekä tiedon hankkimiseksi sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta muusta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Sotilaallista toimintaa ja kansallista turvallisuutta koskeva rajoitusperuste lisättiin perustuslain 10 §:n 4 momenttiin vuonna 2018.

Perustuslakivaliokunta on eräitä EU-lainsäädäntöön sisältyviä viranomaisten tarkastustoimivaltuuksia arvioidessaan kiinnittänyt huomiota perustuslain 10 §:n kotirauhan suojaa koskevan lakivarauksen ja EU-lainsäädännön väliseen suhteeseen ja kehottanut valtioneuvostoa selvittämään perustuslain muutostarvetta tältä osin (mm. PeVL 36/2017 vp).

Perustuslain 10 §:n muuttamisen yhteydessä ja myöhemmin perustuslakivaliokunta on pitänyt perusteltuna, että hallitus käynnistää selvitystyön, joka kattaisi laajemminkin perustuslain kotirauhan suojaa ja luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevien rajoituslausekkeiden muutostarpeen (PeVM 4/2018 vp, s. 6). Valiokunta on toistanut huomionsa muun muassa ns. CSAM-esitystä (PeVL 5/2023 vp. ja PeVL 47/2024 vp) ja Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia arvioidessaan (PeVL 15/2024 vp.) Valiokunnan mukaan muutostarpeita tulee arvioida ottaen huomioon muun muassa vakavan rikollisuuden uudet muodot (PeVL 5/2023 vp) ja tapahtunut teknologinen kehitys (PeVL 30/2010 vp, s. 6/l).

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan poliisitoimintaa ja sisäisen turvallisuuden suojaamista vahvistetaan valmistelemalla ja ottamalla käyttöön rikostiedustelun mahdollistava lainsäädäntö. Hallitusohjelmassa myös todetaan, että sisäisen turvallisuuden suojaamiseksi otetaan käyttöön uusi rikostiedustelusäntely, joka mahdollistaa nykyistä tehokkaamman puuttumisen uhkaperusteisesti muun muassa vakavaan jengi- ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Hallitusohjelman mukaan ”Arvioidaan tiedustelutoimivaltuuksien laajentaminen vakituisen asumiseen käytettävään tilaan”. Poliisilain 5 a luvussa säädettyihin siviilitiedustelun toimivaltuuksiin sisältyy kielto käyttää toimivaltuutta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Vuoden 2018 perustuslainmuutosta koskevaan hallituksen esitykseen ei sisältynyt ehdotusta kotirauhan suojan rajoittamisedellytysten muuttamisesta.

Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävänä on valmistella tarpeellisiksi arvioidut perustuslain 10 §:n muutokset ottaen huomioon:

1. perustuslakivaliokunnan esille nostama kysymys perustuslain 10 §:n kotirauhan suojaa koskevan lakivarauksen ja EU-lainsäädännön välisestä suhteesta;
2. perustuslakivaliokunnan lausunnoissa viitatuut muut selvitys- ja muutostarpeet ottaen huomioon muun muassa vakavan rikollisuuden uudet muodot ja tapahtunut teknologinen kehitys;
3. tarve mahdollistaa uhkaperustainen, vakavaan rikollisuuteen kohdistuva rikostiedustelu;
4. tarve mahdollistaa siviili- ja sotilastiedustelun toimivaltuuksien käyttäminen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa.

Työryhmä tekee tarvittavaa yhteistyötä sisäministeriön ja puolustusministeriön asettamien rikos-, siviili- ja sotilastiedustelulainsäädäntöä valmistelevien työryhmien (SM047:00/2023, SM061:00/2023, PLM007:00/2024) kanssa.

Työryhmän tulee laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon.

## **Tavoitteet**

Hankkeen tavoitteena on valmistella ehdotukset tarpeellisiksi arvioiduista perustuslain yksityiselämän suojaa koskevan sääntelyn muutoksista ottaen

huomioon muun muassa viestintäteknologian kehitys sekä rikollisuuden ja turvallisuusympäristön muutos. Samalla valmistellaan mahdolliset perustuslain ja Euroopan unionin oikeuden yhteensovittamisen edellyttämät muutokset.

**Tehtävät**

Parlamentaarisen ohjausryhmän tehtävänä on (i) arvioida ja esittää kannanottoja perustuslain 10 §:n tarkistamisen kannalta keskeisistä ratkaisuksista, (ii) varmistaa yhteistyö ja vuorovaikutus eduskuntaryhmien välillä sekä ohjausryhmän ja uudistusta valmistelevan työryhmän välillä ja (iii) muutoin tukea ja seurata perustuslain 10 §:n tarkistamista valmistelevan työryhmän työtä.

**Toimikausi**

Parlamentaarisen ohjausryhmän toimikausi alkaa 13.3.2025 ja kestää enintään pääministeri Petteri Orpon hallituksen toimikauden ajan.

**Kokoonpano**

**Puheenjohtaja**

Kansanedustaja Heikki Vestman (kok)

**Varapuheenjohtaja**

Kansanedustaja Onni Rostila (ps)

**Jäsenet**

*Kokoomuksen eduskuntaryhmä*

Kansanedustaja Karoliina Partanen

Kansanedustaja Pihla Keto-Huovinen (varajäsen)

*Perussuomalaisten eduskuntaryhmä*

Kansanedustaja Mira Nieminen

Kansanedustaja Jani Mäkelä (varajäsen)

*Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä*

Kansanedustaja Johannes Koskinen

Kansanedustaja Kimmo Kiljunen (varajäsen)

Kansanedustaja Johanna Ojala-Niemelä

Kansanedustaja Ville Skinnari (varajäsen)

*Keskustan eduskuntaryhmä*

Kansanedustaja Antti Kurvinen

Kansanedustaja Hanna Räsänen (varajäsen)

*Vihreä eduskuntaryhmä*

Kansanedustaja Atte Harjanne

Kansanedustaja Fatim Diarra (varajäsen)

*Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä*

Kansanedustaja Johannes Yrttiaho

Kansanedustaja Anna Kontula (varajäsen)

*Ruotsalainen eduskuntaryhmä*

Kansanedustaja Mats Löfström

Kansanedustaja Eva Biaudet (varajäsen)

*Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä*  
Kansanedustaja Sari Tanus  
Kansanedustaja Peter Östman (varajäsen)

*Pysyvät asiantuntijat*

osastopäällikkö Johanna Suurpää, oikeusministeriö  
lainsäädäntöneuvos Niklas Vainio, oikeusministeriö  
yksikön johtaja Petri Knape, sisäministeriö  
rikostarkastaja Markus Terenius, sisäministeriö

Oikeusministeriö nimeää ohjausryhmälle sihteeristön.

Parlamentaarinen ohjausryhmä voi kuulla työnsä edetessä tarpeelliseksi katsomiaan asiantuntijoita.

**Työskentelytavat**

Ohjausryhmä voi tarvittaessa kuulla muita asiantuntijoita ja sidosryhmiä. Kokoukset voidaan tarvittaessa pitää etäkokouksina.

**Kustannukset ja rahoitus**

Ohjausryhmän jäsenille ei makseta kokouspalkkiota. Ohjausryhmän pysyvien asiantuntijoiden ja sihteerin osalta kyse on virkatyöstä. Ohjausryhmän kustannukset maksetaan oikeusministeriön momentilta 25.01.01.